

Sztuczna inteligencja i inżynieria wiedzy

Laboratorium - Lista 5

20.06.2024

Krzysztof Głowacz, 266545

Spis treści

1	Wstęp	2
2	Przygotowanie danych	2
3	Wykorzystanie modelu MLP	3
3.1	Model MLP o domyślnej konfiguracji	4
3.2	Wpływ tempa uczenia na wyniki modelu	5
3.3	Wpływ liczby neuronów na wyniki modelu	6
3.4	Przetestowanie modelu MLP na własnych danych	7
4	Wnioski	9

1 Wstęp

Laboratorium nr 5 dotyczyło wykorzystania sieci neuronowych w praktycznym problemie regresji. Jego celem było poznanie podstaw działania sieci neuronowej typu MLP (*Multi-layer Perceptron*) oraz wpływu poszczególnych jej hiperparametrów. Dalsze sekcje sprawozdania stanowią opis kolejnych kroków podjętych podczas rozwiązywania zadania. Obejmują one: podział zbioru danych na część uczącą i walidacyjną, sprawdzenie działania domyślnego modelu typu MLP o domyślnej konfiguracji, badanie wpływu tempa uczenia oraz rozmiaru modelu (liczby neuronów) na osiągnięte wyniki, a także przetestowanie ostatecznie wybranej konfiguracji na samodzielnie przygotowanych danych (żartach).

2 Przygotowanie danych

Przedmiotem analizy był zbiór Jester [2], który obejmował 100 różnych żartów wraz z ocenami ich śmieszności od niespełna 75 tysięcy osób. Żarty oceniane były w skali $(-10.0, 10.0)$. Przygotowanie danych wymagało w pierwszej części połączenia 3 plików z ocenami (po ok. 24 tys. ocen na każdy z plików), a następnie dla każdego wiersza wybranie wszystkich kolumn poza pierwszą (gdyż ta zawierała informację o liczbie ocenionych żartów przez danego użytkownika) i zamianę wartości 99 na NaN, ponieważ oryginalny zbiór danych liczbą 99 sygnalizował brak oceny (*null*), którego reprezentacją w bibliotece **numpy** jest właśnie NaN. Ostatecznie zbiór wszystkich ocen miał rozmiar: 73421 wierszy $\times$ 100 kolumn i prezentował się następująco (pierwsze 10. wierszy, kolumny symbolizują numery kolejnych żartów):

	1	2	3	4	...	99	100
0	-7.82	8.79	-9.66	-8.16		NaN	NaN
1	4.08	-0.29	6.36	4.37		-4.32	1.07
2	NaN	NaN	NaN	NaN		NaN	NaN
3	NaN	8.35	NaN	NaN		NaN	NaN
4	8.50	4.61	-4.17	-5.39		1.80	1.60
5	-6.17	-3.54	0.44	-8.50		-5.05	-3.45
6	NaN	NaN	NaN	NaN		NaN	NaN
7	6.84	3.16	9.17	-6.21		1.31	0.00
8	-3.79	-3.54	-9.42	-6.89		-3.40	-4.95
9	3.01	5.15	5.15	3.01		NaN	NaN

Tabela 1: Przykładowe oceny śmieszności kolejnych żartów (od 10 osób)

Aby móc trenować model sieci neuronowej na zebranych danych konieczne było przypisanie jednej wartości dla każdego żartu, ponieważ celem modelu jest znalezienie takiej **funkcji**, która możliwie najlepiej opisze mapowanie treści żartu na poziom jego śmieszności. Funkcja natomiast z definicji jest takim przyporządkowaniem, które każdemu elementowi z jednego zbioru przyporządkowuje dokładnie jeden element z drugiego zbioru. Z tego powodu każdemu ze 100 żartów przypisana została średnia arytmetyczna z jego ocen. Otrzymano więc wektor długości 100, gdzie najmniejsza średnia ocen wyniosła: -3.705 , a największa: 3.363 . Wektor ten stał się wektorem etykiet **Y**.

W celu przygotowania wektora tekstów **X** połączono sto plików w formacie *html*, z których każdy zawierał tekst danego żartu. Przy użyciu biblioteki **beautifulsoup4** pobrane zostały treści żartów, które po dodatkowym przetworzeniu (usunięciu znaków białych, usunięciu prefiksów „Q.” oraz „A.” dla żartów z pytaniem i odpowiedzią, itp.) trafiły do jednej listy. Finalnie pierwsze pięć elementów listy wyglądało następująco:

1. A man visits the doctor. The doctor says "I have bad news for you. You have cancer and Alzheimer's disease". The man replies "Well, thank God I don't have cancer!"
2. This couple had an excellent relationship going until one day he came home from work to find his girlfriend packing. He asked her why she was leaving him and she...
3. What's 200 feet long and has 4 teeth? The front row at a Willie Nelson Concert.
4. What's the difference between a man and a toilet? A toilet doesn't follow you around after you use it.

5. What's O. J. Simpson's Internet address? Slash, slash, backslash, slash, slash, escape.

Tak przygotowane teksty żartów należało następnie poddać procesowi wektoryzacji opartemu o tzw. słownik. Każda treść żartu przekształcona została na wektor $x \in \mathbb{N}^D$, który na i -tej pozycji zawierał liczbę wystąpień słowa/sylaby o indeksie i . Podczas laboratorium przetestowano dwa modele przetwarzania języka naturalnego: **Bert** (**bert-base-cased**) oraz **FastText**. W przypadku tego pierwszego długość wektora x równa była 768, a w przypadku drugiego 300. Tak przekształcona lista żartów stała się wektorem $\mathbf{X}$.

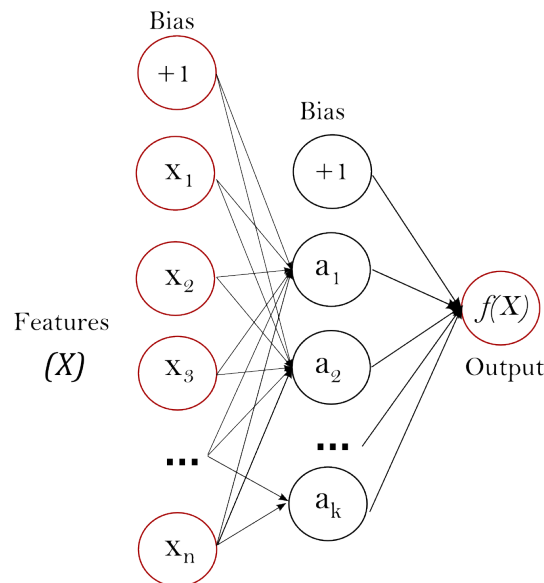
Ostatnim etapem przygotowania danych był podział wektorów $\mathbf{X}$ i $\mathbf{Y}$ na zbiór danych uczących i walidacyjnych. W tym celu skorzystano z funkcji `train_test_split` z biblioteki `sklearn.model_selection`. Ze względu na stosunkowo niewielki rozmiar zbioru danych wejściowych dokonano podziału w stosunku 3:7, tj. rozmiar zbioru danych testowych stanowił 30% rozmiaru zbioru wszystkich danych. Aby zapewnić powtarzalność całego procesu między kolejnymi jego wykonaniami wszystkie funkcje mogące zachowywać się w sposób pseudolosowy otrzymywały taki sam generator liczb pseudolosowych (z takim samym ziarnem).

3 Wykorzystanie modelu MLP

Multi-layer Perceptron (MLP) jest algorytmem uczenia nadzorowanego, który poszukuje funkcji

$$f: \mathbb{R}^m \rightarrow \mathbb{R}^o$$

(m - liczba wymiarów wejściowych, o - liczba wymiarów wyjściowych) poprzez trening na zbiorze danych uczących. Może zostać użyty w przypadku problemu regresji, a także klasyfikacji. Pomiedzy warstwami wejściową i wyjściową może znajdować się jedna lub więcej warstw, zwanych warstwami ukrytymi. Symboliczna reprezentacja sieci tego typu pochodząca z dokumentacji użytej biblioteki [1] zaprezentowana jest na poniższym zdjęciu:

Zdjęcie 1: Przykładowa sieć MLP z jedną warstwą ukrytą

W dalszej opisanych eksperymentach używany był model `MLPRegressor`, którego najważniejsze hiperparametry (z punktu widzenia tego laboratorium) to:

1. **hidden_layer_sizes** - tablica, której i -ty element reprezentuje liczbę neuronów w i -tej warstwie ukrytej. We wszystkich testach używana była jedna warstwa ukryta. Domyślna wartość: `(100,)`.
2. **solver** - metoda optymalizacji wag. W testach używana była wartość `sgd`, która używa stochastyczny gradient do wyznaczenia kierunku poszukiwań. Domyślna wartość: `adam`.
3. **alpha** - siła regularyzacji L2. W testach używaną wartością było 0.0. Domyślna wartość: 0.0001.

4. **learning_rate** - strategia aktualizacji tempa uczenia. W testach ustawiona była wartość *constant*, która oznacza stałą prędkość uczenia parametryzowaną przez **learning_rate_init**. Domyślna wartość: *constant*.
5. **learning_rate_init** - początkowa prędkość uczenia, kontroluje wielkość „kroku” przy aktualizacji wag. Domyślna wartość: 0.001.
6. **random_state** - określa generator pseudolosowy używany przy niektórych wartościach, np. wagach. W testach używano `np.random.RandomState(42)` w celu zapewnienia powtarzalności między kolejnymi wykonaniami danego testu. Domyślna wartość: *None*.
7. **warm_start** - w przypadku ustawienia flagi **True** poprzednie rozwiązanie jest używane ponownie przy inicjalizacji następnego (w przeciwnym przypadku poprzednie rozwiązanie jest usuwane). W testach flaga była ustawiona na wartość **True**. Domyślna wartość: **False**.
8. **max_iter** - maksymalna liczba iteracji. W przypadku użycia metody *sgd* wartość ta określa liczbę epok. W testach ustawiona była wartość 1, ponieważ liczba epok kontrolowana była w inny sposób (przez zewnętrzny licznik), który umożliwiał łatwe tworzenie wykresów. Domyślna wartość: 200.

3.1 Model MLP o domyślnej konfiguracji

Etap testowania wpływu poszczególnych hiperparametrów na jakość działania sieci neuronowej typu MLP rozpoczynał się od sprawdzenia działania podstawowego modelu o domyślnej konfiguracji. Kod odpowiedzialny za przygotowanie takiego podstawowego modelu wyglądał następująco:

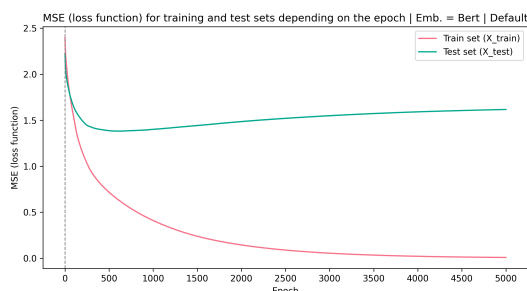

```
rng = np.random.RandomState(42)

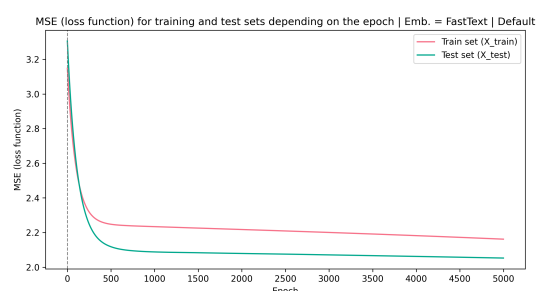
mlp = MLPRegressor(solver='sgd', alpha=0.0, learning_rate='constant', random_state=rng,
                  warm_start=True, max_iter=1)
```

Wykresy na poniższych zdjęciach przedstawiają wartość funkcji kosztu (błąd średniokwadratowy) odpowiednio zbioru treningowego i walidacyjnego w zależności od epoki:

(a) Model **Bert**

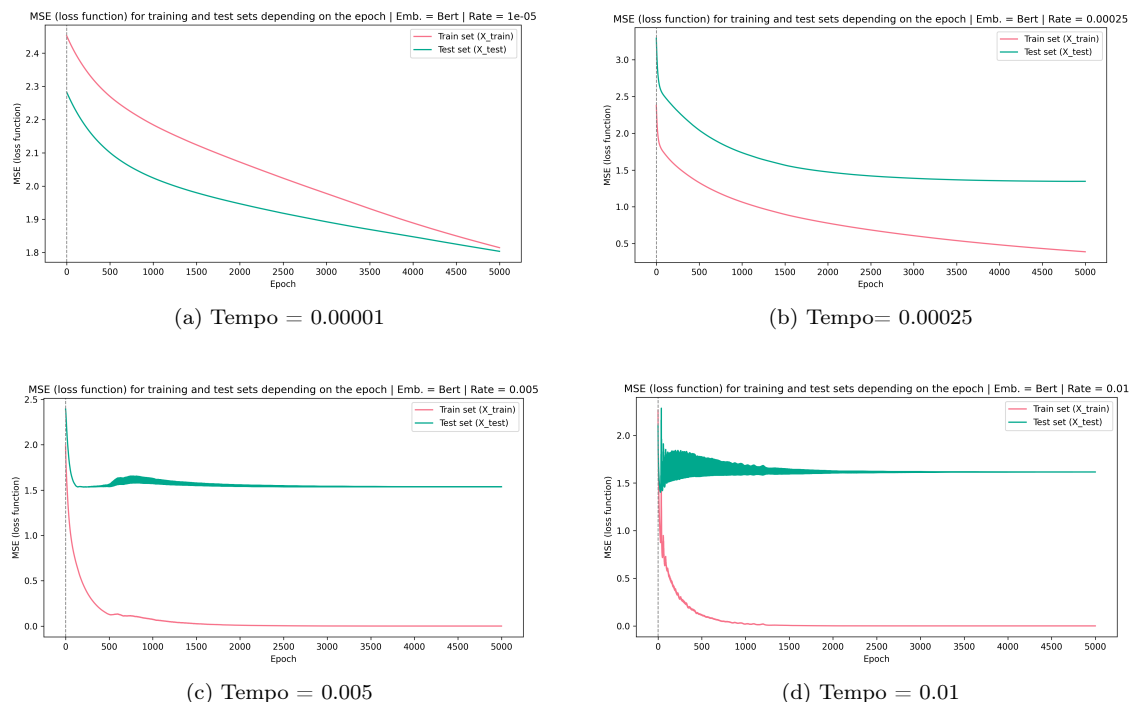
(b) Model **FastText**

Zdjęcie 2: Porównanie funkcji kosztu w zależności od epoki dla obu zbiorów, dla obu modeli NLP

Wykres dla modelu Bert świadczy o tym, że po ok. 500 epokach pojawiło się zjawisko *overfittingu* - model MLP zaczął się zbyt dobrze dopasowywać do danych treningowych, na co wskazują rosnące wartości MSE dla zbioru walidacyjnego - model zaczął sobie gorzej radzić z predykowaniem wartości dla nieznanych próbek, ponieważ przeuczył się na danych treningowych. Wykres dla modelu FastText z kolei nie wykazuje oznak *overfittingu*, ale generalnie widoczne jest bardzo małe dopasowanie do danych w przypadku obu zbiorów, a drobne różnice między wartościami MSE dla zbioru uczącego i walidacyjnego mogą wynikać z natury samych zbiorów - dane testowe mogą zawierać przykładowo więcej szumów i trudniejszych tekstów do predykowania.

3.2 Wpływ tempa uczenia na wyniki modelu

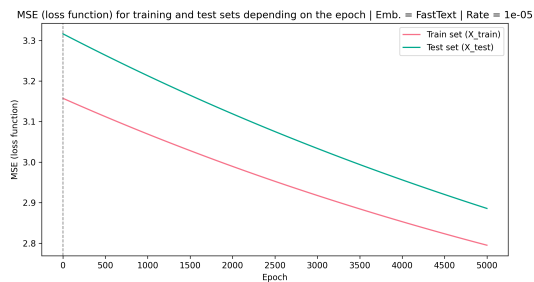
Następna część laboratorium i poznawania sieci typu MLP dotyczyła zbadania wpływu tempa uczenia (*learning rate*) na wyniki osiągane przez model. Wykonane zostały po 4 eksperymenty dla obu modeli NLP z wartościami tempa uczenia równymi kolejno: 0.00001, 0.00025, 0.005, 0.01 (domyślna wartość to 0.001). Wyniki dla modelu **Bert** przedstawiają wykresy ze zdjęcia 3.

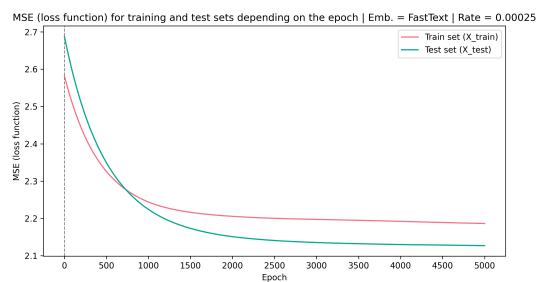
Zdjęcie 3: Porównanie funkcji kosztu w zależności od epoki i tempa uczenia dla obu zbiorów, model **Bert**

Zgodnie z oczekiwaniami przy najmniejszej wartości tempa uczenia, stukrotnie mniejszej od tej domyślnej, model nie wykazuje oznak *overfittingu*, ale wartości funkcji kosztu są istotnie większe od tych ze zdjęcia 2(a), ponieważ model uczy się w tym przypadku bardzo powoli i jeszcze nie zdążył się odpowiednio nauczyć/wytrenować. Dla tempa uczenia 0.00025 wykres jest najbardziej zbliżony do tego domyślnego, widoczny jest już trend, że model zaczyna się mocno dopasowywać do danych treningowych, ale jednocześnie nie występują jeszcze tak wyraźne oznaki *overfittingu*. Dla dwóch pozostałych wartości tempa uczenia model niezwykle szybko osiągnął w zasadzie maksymalne dopasowanie do danych treningowych i stałe wartości MSE dla zbioru testowego, co może wskazywać na znalezienie suboptymalnego rozwiązania, niekoniecznie optymalnego globalnie. W obu przypadkach tempo uczenia było zdecydowanie zbyt wysokie.

Analogiczny eksperyment został przeprowadzony dla modelu NLP **FastText**, a rezultaty ukazują wykresy ze zdjęcia 4. Na ich podstawie można stwierdzić, że w tym przypadku sieć miała większe trudności ze znalezieniem rozwiązania. Dla mniejszych wartości tempa uczenia model uczył się bardzo powoli lub zatrzymywał się na suboptymalnym rozwiązaniu. Dla tempa uczenia równego 0.005 wykres prezentował się obiecująco, ale wartości MSE dla zbioru testowego przestały maleć mniej więcej na poziomie 1.6 – 1.7, co jest słabszym wynikiem od innych osiągniętych. Dla tempa uczenia równego 0.01 model dobrze się dopasowywał, po czym nastąpiło wyraźne odbicie w przypadku zbioru testowego, tzn. model się wyraźnie przeuczył. Generalnie w przypadku **FastText** osiągane błędy średniokwadratowe dla zbioru testowego były wyższe niż w przypadku **Bert**, a model był mniej stabilny i mniej przewidywalny. Przyczyną tego może być fakt, że podczas tokenizacji żartów model Bert zamienia tekst na wektor ponad 2.5 razy dłuższy niż wektor otrzymany z modelu FastText i jest po prostu bardziej zaawansowany.

(a) Tempo = 0.00001

(b) Tempo = 0.00025

(c) Tempo = 0.005

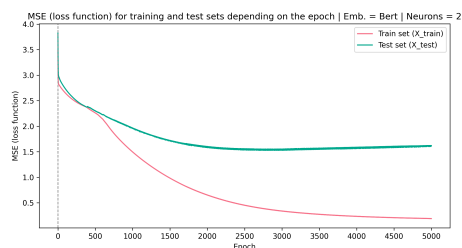

(d) Tempo = 0.01

Zdjęcie 4: Porównanie funkcji kosztu w zależności od epoki i tempa uczenia dla obu zbiorów, model **FastText**

3.3 Wpływ liczby neuronów na wyniki modelu

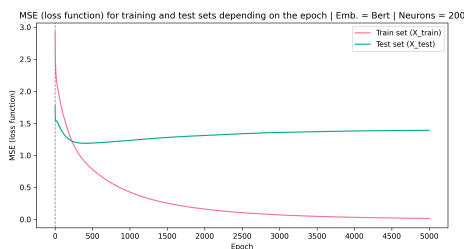
Kolejna część eksperymentów przebiegała analogicznie - tym razem badany był wpływ rozmiaru sieci MLP na wyniki modelu. Wykonane zostały po 3 eksperymenty dla obu modeli NLP z liczbami neuronów równymi kolejno: 2, 50 i 200 (domyślna wartość to 100). Wyniki przedstawiają wykresy ze zdjęć 5 i 6.

(a) Liczba neuronów = 2

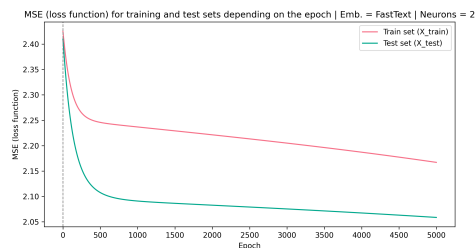

(b) Liczba neuronów = 50

(c) Liczba neuronów = 200

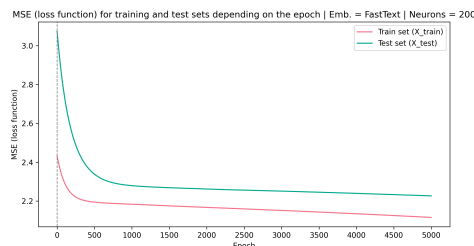
Zdjęcie 5: Porównanie funkcji kosztu w zależności od epoki i liczby neuronów dla obu zbiorów, model **Bert**

(a) Liczba neuronów = 2

(b) Liczba neuronów = 50

(c) Liczba neuronów = 200

Zdjęcie 6: Porównanie funkcji kosztu w zależności od epoki i liczby neuronów dla obu zbiorów, model **FastText**

W tym przypadku łatwo zauważyć, że model zupełnie nie był w stanie dopasować się do danych przygotowanych przy użyciu FastText niezależnie od podanej liczby neuronów. Przyczyną może być domyślne tempo uczenia sieci (zastosowane w tej sytuacji), które było zbyt wolne dla tych danych. W przypadku danych przygotowanych z użyciem Bert widzimy, że przy dwóch neuronach sieć miała pewne trudności z wytrenowaniem się, a osiągnięte wyniki nie były najlepsze, dla 50 neuronów proces przebiegł pomyślniej, ale to w przypadku 200 neuronów, mimo późniejszego wystąpienia zjawiska *overfittingu*, model osiągnął najniższe wartości MSE dla zbioru danych testowych ze wszystkich przeprowadzonych testów (w okolicach epoki nr 400-500).

3.4 Przetestowanie modelu MLP na własnych danych

W ostatniej części laboratorium najlepszy z uzyskanych modeli został przetestowany na własnych danych, tzn. samodzielnie znalezionych/wymyślonych żartach. Model ten miał następujące wartości hiperparametrów:

- `hidden_layer_sizes = (200,)`
- `solver = 'sgd'`
- `alpha = 0.0`
- `learning_rate = 'constant'`
- `random_state = np.random.RandomState(42)`
- `warm_start = True`
- `max_iter = 500`

Tempo uczenia nie było precyzowane, ponieważ dla wartości domyślnej otrzymywane wyniki były najlepsze. Rozmiar warstwy ukrytej obejmował 200 neuronów, a liczba epok wyniosła 500, ponieważ właśnie dla takiej konfiguracji model osiągnął najmniejsze wartości MSE nie dochodząc jednocześnie do fazy przetrenowania (zdjęcie 5(c)). Następnie przygotowane zostały nowe dane testowe:

1. Singing in the shower is fun until you get soap in your mouth. Then it's a soap opera.
2. Why was the computer cold? It left its Windows open.

3. Why was the computer cold? Because the computer left its Windows open.
4. Why dont some couples go to the gym? Because some relationships dont work out.
5. What is your name? James.
6. What's the best thing about Switzerland? The flag is a big plus.
7. I went to the cinema yesterday.
8. What why where when? This, because, there, today.
9. Why should Poland win today against Austria? Because Poland is better.
10. What do you call a fella from Dundalk with 400 girlfriends? A farmer!
11. How do lumberjacks know how many trees they've cut down? They keep a log.

Część z nich była faktycznym dowcipem znalezionym w Internecie (żarty: 1, 2, 4, 6, 10, 11), część była zwykłym zdaniem (żarty: 5, 7, 9), a pozostałe dwa stanowiły dodatkowe dane eksperymentalne - żart nr 3 miał za zadanie sprawdzić, czy zmiana słów w odpowiedzi na pytanie wpłynie na zmianę predykcji, a żart nr 8 miał na celu przetestowanie, czy model oceni wysoko tekst złożony jedynie z często używanych słów w żartach typu pytanie-odpowiedź (np. pytańniki *what*, *why*, *where*...). Po przeprowadzeniu trenowania modelu na danych ze zbioru Jester przetworzonych przy użyciu modelu **Bert** dokonane zostały predykcje poziomu śmieszności nowych danych, które zostały przygotowane do eksperymentu w taki sam sposób, jak żarty ze zbioru Jester. Wyniki uporządkowane malejąco (wg wartości predykcji) prezentuje poniższa tabela.

Tekst żartu	Predykcja
Why should Poland win today against Austria? Because Poland is better	-0.29
Why dont some couples go to the gym? Because some relationships dont work out.	-0.39
What do you call a fella from Dundalk with 400 girlfriends? A farmer!	-0.89
What's the best thing about Switzerland? The flag is a big plus.	-1.25
How do lumberjacks know how many trees they've cut down? They keep a log.	-1.60
Singing in the shower is fun until you get soap in your mouth. Then it's a soap opera.	-1.77
Why was the computer cold? Because the computer left its Windows open.	-1.80
What is your name? James	-1.90
What why where when? This, because, there, today,	-1.97
I went to the cinema yesterday	-2.13
Why was the computer cold? It left its Windows open.	-2.36

Tabela 2: Predykcje poziomu śmieszności żartów dla samodzielnie przygotowanego zbioru danych

Trudno jest ocenić pojedyncze predykcje, ponieważ wymagałoby to zagłębienia się bardziej w sposób oceny żartów ze zbioru Jester, natomiast można wyciągnąć pewne wnioski patrząc na powyższe wyniki całościowo. Najwyżej został oceniony tekst, który teoretycznie nie miał żadnego zabarwienia humorystycznego. Dalej natomiast znalazły się prawie wszystkie żarty pochodzące z różnych stron internetowych (z wyjątkiem jednego, który znalazł się najniżej). Najniżej zaklasyfikowane zostały przede wszystkim teksty, które z pewnością żartami nie były. To może świadczyć o tym, że model faktycznie w pewnym stopniu nauczył się predykować śmieszność żartu, czy może raczej predykować uszeregowanie grupy tekstów według poziomu ich śmieszności. Dodatkowo nie potwierdziła się teza, że zgrupowanie wielu „słów kluczowych” sztucznie zawyży ocenę danego tekstu (żart nr 8). Ciekawe okazały się wyniki dla pary żartów nr 2 i 3 - zmiana słów i celowe powtórzenie wyrazów z pytania w odpowiedzi zwiększyło predykcję poziomu śmieszności mimo, że obiektywnie pogorszyło to żart czyniąc go nienaturalnym w brzmieniu. Powodem może być fakt, że przykładowo wśród danych testowych znalazło się trochę żartów, w których właśnie taki zabieg powtórzenia wyrazów wystąpił i model nauczył się takiej reguły.

4 Wnioski

Laboratorium w ciekawy sposób pozwoliło zaznajomić się z podstawowym rodzajem sieci neuronowej i zbadać wpływ przykładowych hiperparametrów na otrzymywane wyniki. Ostatnie zadanie - test modelu na samodzielnie przygotowanych danych - pokazało, że model w pewnym stopniu był w stanie rozpoznać, które teksty ze zbioru należy uznać za mniej lub bardziej śmieszne. Należy jednak pamiętać, że trenowanie modelu odbywało się na niewielkiej próbce danych, a wykorzystywana sieć była bardzo prosta, więc należałoby wprowadzić liczne poprawki, aby móc polegać na takim modelu.

Literatura

- [1] Dokumentacja biblioteki scikit-learn
https://scikit-learn.org/stable/modules/neural_networks_supervised.html.
Dostęp: 19.06.2024.
- [2] Zbiór danych Jester
<https://eigentaste.berkeley.edu/dataset/>. Dostęp: 19.06.2024.